

Lovas Kiss Antal

A helyi értékek és hungarikumok azonosításának jellemzői a 21. századi lokális kultúrákban

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A nemzeti identitás összetett

Nemzettel kapcsolatos tematizációk:

(amelyek mozgósítják a “nemzeti” asszociációkat)

- ❖ természetföldrajz,
- ❖ demográfia,
- ❖ antropológiai illetve pszichológiai (alkati illetve lelki) sajátosságok,
- ❖ politikai-, gazdasági, kulturális aspektusok
- ❖ megoldatlan társadalmi témák,
- ❖ történelem (az eredetet, az aranykorokat és mélypontokat),
- ❖ a történelmi személyiségek és ábrázolásuk,
- ❖ sport,
- ❖ nemzetközi viszonylatok (például a barát-, és ellenségkép),
- ❖ nemzeti érdekek,

Szűkebb értelemben vett nemzeti szimbólumok

- ❖ a címer, a zászló, a himnusz, az állami intézmények,
- ❖ egyes teljesítmények, alkotók, (*Rubik kocka*)
- ❖ történelmi emlékek, (*honfoglalás*)
- ❖ gazdasági termékek, (*túró rudi*)
- ❖ egyes aktuális politikai termékek (*unortodox gazdaság*)

- ▶ érdeemes megvizsgálni, hogy miként jelennek meg a mai magyar társadalom tagjainak gondolkodásában.

nemzeti szimbólum:

- ▶ ami képes felidézni a közösségi múlt archetipikus mintáit.

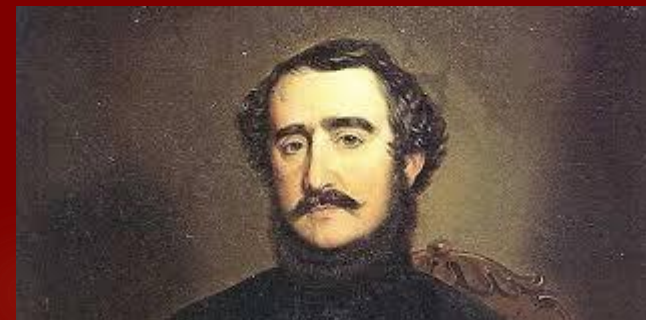
Nemzeti jelképeink közti kiemelkedő helyet foglal el zászlónk és a Szent Korona

A magyar énkép, a Magyarország-kép alakulása

A Magyarországot jelképező szimbólumok eredői:

1. az ország földrajzi és egyéb adottságai
2. a politika illetve a hatalom,
3. a közgondolkodás (a „nép”)
4. történelem termékeinek nem köthetők meghatározott alanyhoz, különböző hatások eredőjeként jöttek létre.
5. bizonyos személyek meghatározó szerepe révén

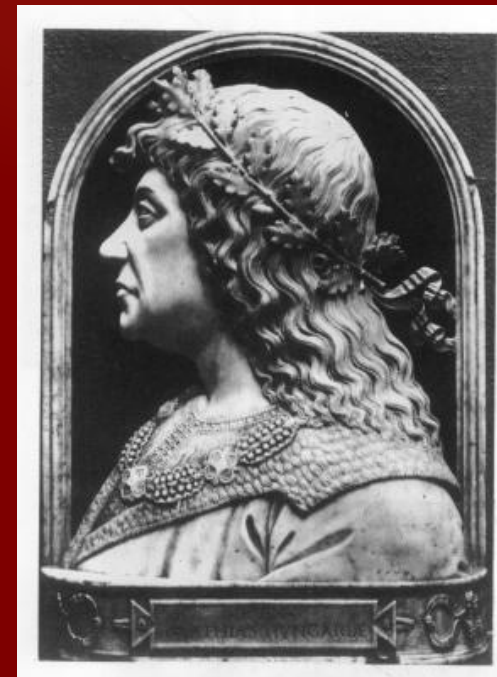
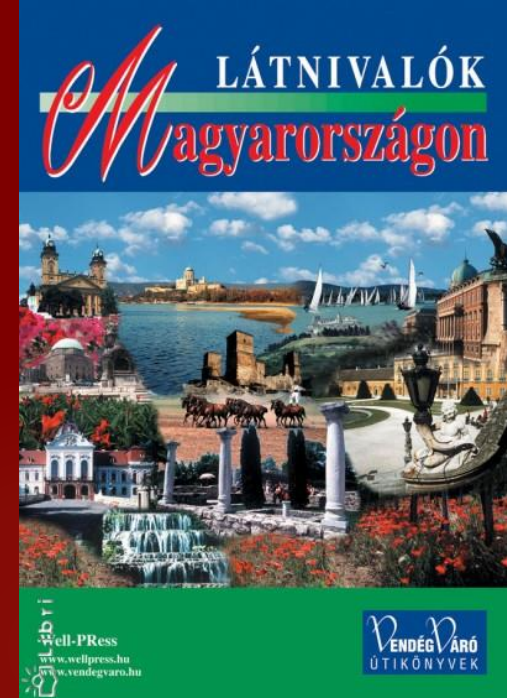
A nemzetkép meghatározása

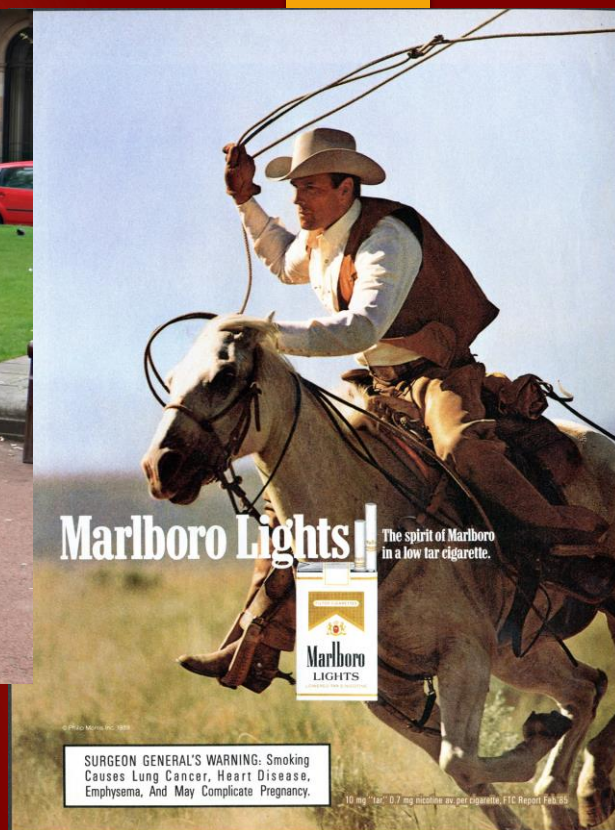
- ❖ a nemzeti önkép
- ❖ más nemzeteknek az adott nemzetről alkotott képe.

Pl.: az útikönyvek az adott nemzet kifelé mutatni kívánt arcát emelik ki.

- ❖ A nemzetkép alakulása szempontjából fontosak:
 - a politikai rendszerek
 - azok a periódusok, amelyeket a nemzet történelmi tudata aranykornak tekint.

Susanne BREUSS - Karin LIEBHART - Andreas PRIBERSKY: "Inszenierungen /Stichwörter zu Österreich/" Wien, 1995

A nemzeti karakter

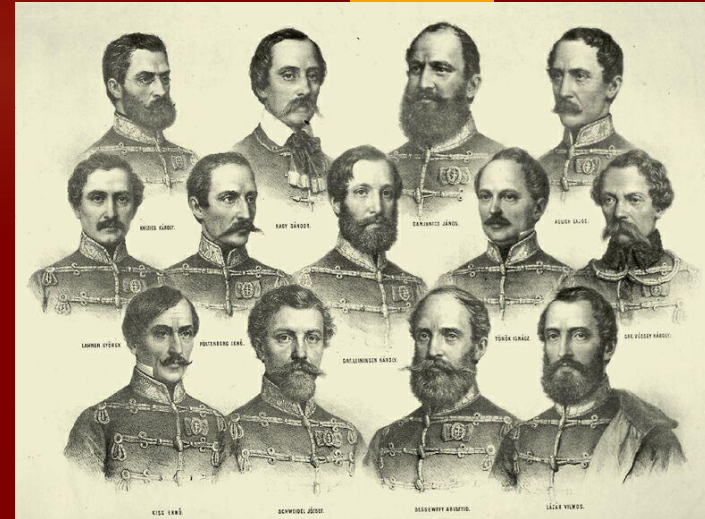
- ▶ A „nemzetekről való gondolkodás”
 - ▶ a német ipar
 - ▶ az amerikai mentalitás
 - ▶ olasz opera

- ▶ Kulturálisan örökített, tömegkommunikációból kiszűrt, személyesen általánosított ismereteinket összekötjük az egyes csoportok fogalmával.
- ▶ A nemzetekre vonatkozó köznapi ismeretek és ítéletek régóta és gyakran öltének személyes, megszemélyesített formát.

Létezik-e nemzet karakterológia?

- ▶ Szabadsághősök, forradalmárok
- ▶ Nyugat védőbástyája
- ▶ Az államalkotó nemzet
- ▶ Mártírszerep
- ▶ Kultúrnemzet -- tehetséges emberek országa
- ▶ „kelet népe”, - „Kertmagyarország” - „Kelet-Európa Svájcá”

1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 26

[illegible][illegible]

A 18. század elején
Tírolban készült, színes
metszetet

Az a kép rajzolódik ki Magyarországról, hogy
Európa legtermékenyebb országa, tejjel-
mézzel folyó Kánaán, ámde lakosai
gonoszak, álnokak, izgágák, vérszomjas
farkasok. Henyélnek. Nem érdeklik meg jó
sorsukat.

<https://www.youtube.com/watch?v=E01M-YDG-6Q>

Magyar nemzeti értékek és hungarikum

- ▶ Szerteágazó, már korábban is többféle formában és értelmezésben létező kulturális gyakorlat.
- ▶ Az Országgyűlés 2012. évi XXX. Törvényben rendelkezett a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról
- ▶ A törvény, a magyar társadalom helyi szintjeinek bevonásával igyekszik, **a helyi, nemzeti, magyar értékek és hungarikumok** fogalmáról hivatalos nézőpont kialakítani.
- ▶ A hungarikumok és helyi értékek azonosításának mind szakmai, mind a közvéleményben vannak előképei. *Pl.: az UNESCO által 2003-ban létrehozott szellemi örökség védelméről szóló konvencióhoz.*

A nemzeti értékek rendszerezésének és nyilvántartásának rendje

- ▶ Magyarország kormánya a nemzeti értékek azonosításának, összegyűjtésének, rendszerezésének és nyilvántartásának rendjét, valamint a hungarikummá minősítés folyamatát kormányrendelet létrehozásával szabályozza.
- ▶ A nemzeti értékeket a Magyar Értéktár, a magyarság csúcsteljesítményeit a Hungarikumok Gyűjteménye tartja nyilván.
- ▶ Azt, hogy mi lehet hungarikum, egy alulról felfelé építkező értékelési rendszerben dől el.

A nemzeti érték piramis

1

► Települési értéktárak

- A nemzeti érték piramis első lépcsőfokát adják
- A helyi szintű nemzeti értékeket tartalmazó települési, tájegységi és megyei értéktárak
- Helyi kezdeményezésre, az önkormányzatok döntése alapján jönnek létre

► Országos vagy nemzetközi jelentőségű értékek

- A helyi szinteknél nagyobb jelentőségre számot tartó értékek
- A minisztériumok által összeállított ágazati értéktárak

► Külhoni magyarság értéktára

- A Magyarország határain túl fellelhető, magyar vonatkozású nemzeti értékek

A nemzeti érték piramis

2

► Magyar Értéktár

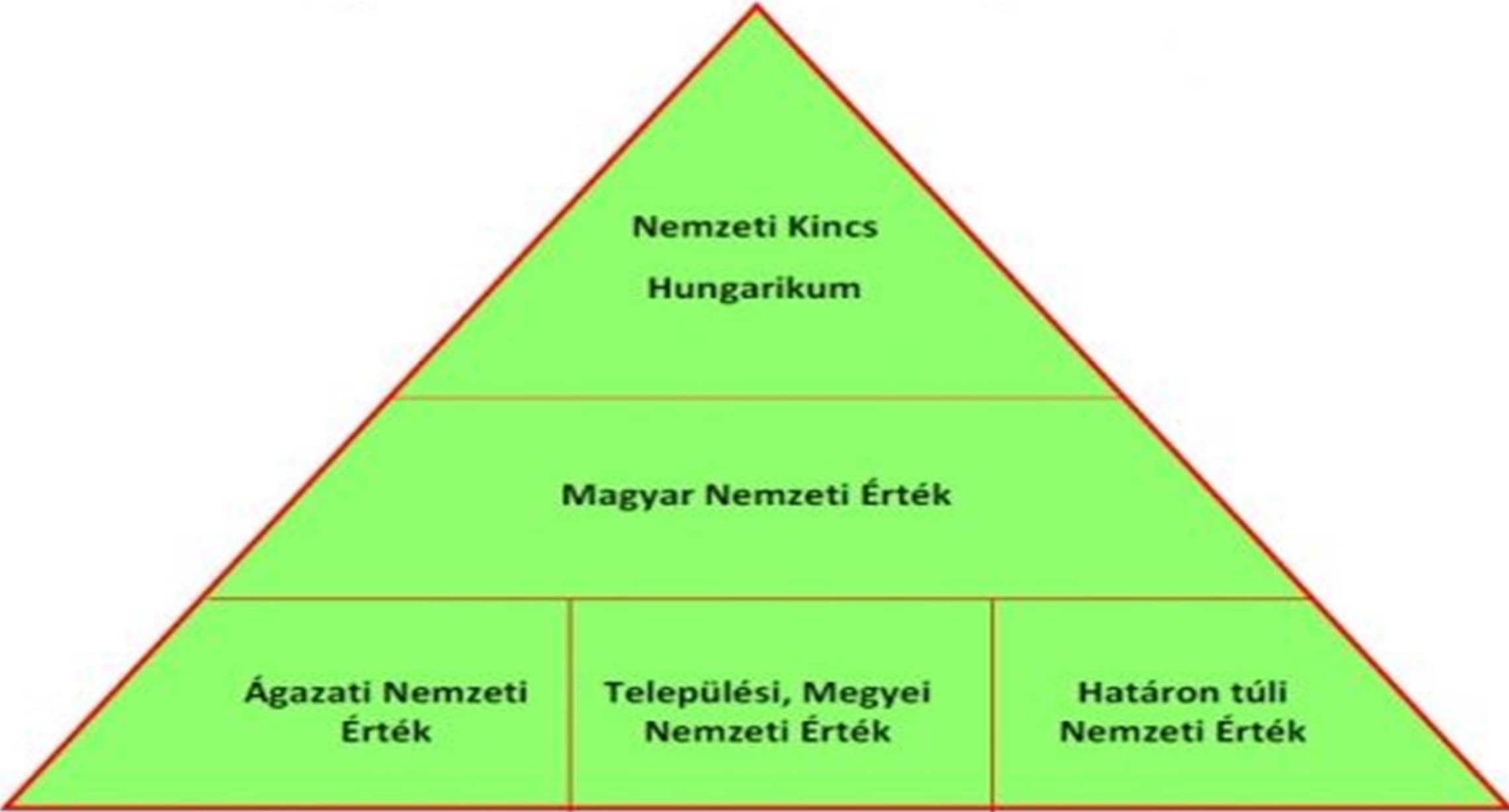
- A szakmai ágazati szakbizottságok értékelése alapján – a Hungarikum Bizottság választja ki
- A helyi és ágazati értéktárak, a külhoni magyarság értéktára tartalmazza és az országos jelentőségű nemzeti értékek

► Hungarikum

- a Hungarikum Bizottság dönti el, hogy a Magyar Értéktárban nyilvántartott nemzeti értékek közül melyiket minősíti.
- Az Európai Unió s oltalom alatt álló értékek automatikusan hungarikumnak minősülnek

► Hungarikum védjegy

- A Hungarikumok Gyűjteményébe felvett értékek gondozói, kezelői, előállítói pályázhatnak használatának elnyerésére.

Nemzeti Kincs
Hungarikum

Magyar Nemzeti Érték

**Ágazati Nemzeti
Érték**

**Települési, Megyei
Nemzeti Érték**

**Határon túli
Nemzeti Érték**

HELYI ÉRTÉK

- ▶ A Települési Értéktár Bizottság települési vagy tájegységi értéktárba felvett nemzeti érték adatait az értéktárba történő felvételt követő 8 napon belül megküldi a Megyei Értéktár Bizottságnak.
- ▶ Helyi kezdeményezésre, az önkormányzatok döntése alapján jönnek létre a települési, a tájegységi és a megyei értéktárak, amelyek a helyi szintű nemzeti értékeket tartalmazzák.

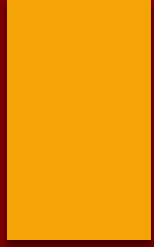
NEMZETI ÉRTÉK

- ▶ Magyar alkotótevékenységhez, termelési kultúrához, tudáshoz, hagyományokhoz, tájhoz és élővilághoz kapcsolódó, nemzetünk történelme, valamint a közelmúlt során felhalmozott és megőrzött minden szellemi és anyagi, természeti, közösségi érték, vagy termék, amely
 - a) hazai szempontból meghatározó jelentőségű, így nemzetünk – de legalább egy meghatározott tájegység lakossága – a magyarságra jellemzőnek és közismertnek fogad el
 - b) jelentősen öregbíti hírnevünket, növelheti megbecsülésünket az Európai Unióban és szerte a világon,
 - c) hozzájárul új nemzedékek nemzeti hovatartozásának, magyarságtudatának kialakításához, megerősítéséhez"

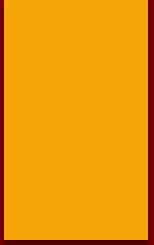
- ▶ Gyűjtőfogalom, amely egységes osztályozási, besorolási és nyilvántartási rendszerben olyan megkülönböztetésre, kiemelésre méltó értéket jelöl, amely a magyarságra jellemző tulajdonságával, egyediségével, különlegességével és minőségével a magyarság csúcsteljesítménye

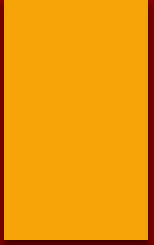
- a) amelyet belföldön és külföldön egyaránt a magyarság eredményeként, kiemelt értékeként tartanak számon, vagy
- b) amely védett természeti értékek, vagy
- c) amely kiváló nemzeti termék, vagy
- d) amelyet az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározottak szerint végzett egyedi értékelés eredményeként a Hungarikum Bizottság hungarikummá minősít, vagy amely e törvény erejénél fogva hungarikumnak minősül

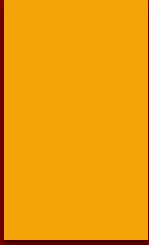
A nemzeti értékek iránti megnövekedett érdeklődés okai

- ▶ A törvényi keretek ellenére sem beszélhetünk a nemzeti értékek és hungarikumok tekintetében homogén kiindulópontról
- ▶ A későmodern társadalmak globalizációja felerősítette azokat a védekezési reakciókat is, amelyek lényege, hogy az egyén a helyi társadalmon keresztül igyekszik megőrizni a biztonságot jelentő kulturális normákat, szimbólumokat
- ▶ A globális folyamatok megjelenése lényegében a lokalitás felértékelődését eredményezte.

-
- ▶ A nemzeti jelleg a kultúra talán legfontosabb hordozója nélkülözhetetlen identitásképző, ezért a nemzeti értékek hivatalos és demonstratív felmutatása éppen a globális jelenségek nemzeti szintű ellenpontját képezik.
 - ▶ A globalizáció elmélete mesterséges szembeállításnak tekinti a globális és nemzeti valóságértelmezéseket és az azok harcára vonatkozó elméleteket. (Sassen, 2000: 22)

-
- ▶ A nemzeti értékek vagy a hungarikumok sohasem a múltból, hanem mindig az értékeket meghatározó jelenünkről szólnak, még akkor is, ha leginkább a múltban létrejött, vagy jelentős múlttal rendelkező jelenségekben vagy tárgyakban nyilvánulnak meg.
 - ▶ A múltban létrejött értékek jelenben történő piedesztálra emelésével igyekeznek a fontosságukat a jövő számára közölni.

-
- ▶ Az értékelők, mindig valami a múlthoz köthetőt értékelnek úgy, ahogyan érdemes átadni a jövőnek.
 - ▶ Pierre Nora: az örökség a reflektált múltat jelenti. (*Nora, 1999: 142–157*)
 - ▶ A hungarikum képzés a globális, fogyasztói társadalomban háttérbe szoruló politikai hatalom kísérlete is, hogy az értékek újra definiálásával visszanyerje pozícióját.

Kérdések

- ▶ Egy heterogén társadalmi miliőben lehet-e érvényes egyetlen, hivatalosan deklarált értékrend?
- ▶ Miben egyezik meg, és miben különbözik a hétköznapi emberének nemzeti értékeiről, hungarikumokról alkotott képe a hivatalos állásponttól?
- ▶ Egy individualizált társadalomban az egyén értékrendek a meghatározók, vagy a közösségi struktúrák szellemi reflexiói szerveződnek kultúrává?

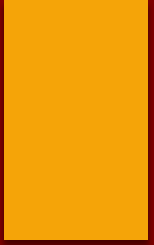
Kérdések

- ▶ Függetleníthetünk-e az egész kultúrától helyi, vagy nemzeti szempontból értelmezett részkultúrákat?
- ▶ Lehet-e, és kell-e reprezentatív képet nyújtani a mai magyar társadalom értékrendjéről, vagy sokkal inkább az irányulások, hatások attitűdök mentén érdemes az értékalkotás lokális és hivatalos formáit körüljárni?

Fogyasztási szokások hatása a nemzeti termékekre

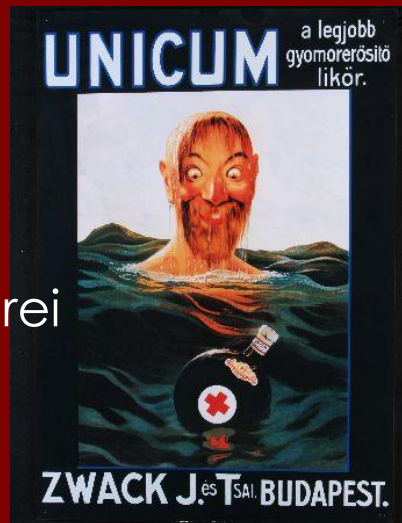
- Magyarországon a nemzeti tradíciók gondolköre gyakran az élelmiszer előállítás körül fogalmazódik meg. („Magyarország Európa éléskamrája.”)

-
- ▶ A megkérdezettekben elsősorban a tárgyi világon keresztül tudatosodik a hungarikum fogalma.
 - ▶ A társadalmi identitás különféle lokális stratégiái, – minden történelmi korra jellemző módon – tartalmazzák a fogyasztás és termelés gyakorlatát, így a globalizáció övezte értékrendváltás és identitásátalakulás közepette is biztos kapaszkodót jelentenek. (Friedman, 2002: 233–246)

A termék üzleti know-how-ja

1. A megtermelt termékek minőségi paraméterei
2. a kulturális vagy történelmi háttér

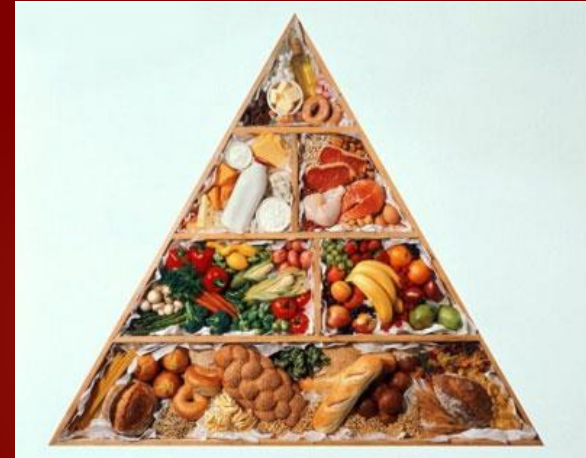

- ▶ A fogyasztói társadalomban a megszokott árukínálatától eltérő hagyományos és tájjellegű termékek, (hungarikumok) a piaci térnyerés eszközei.
- ▶ A hungarikumként számon tartott áruk **magas haszonkulcsú presztízs termékeként jelennek meg**, amelyekből csak kis mennyiséget értékesítenek a kereskedelemben. **Betöltött szerepük elsősorban a választékbővítés.**

(pl.: bor és pálinkafélék, kolbász és szalámi féleségek, hízott libából készült termékek, szürke marha és a mangalica termékek)

A hungarikumok a kultúrába ágyazottsága

- ▶ A terméknek a kultúrában betöltött szerepe (gyakran szerep változása) és az ehhez kapcsolódó termelői-fogyasztói viszony.
- ▶ A minőség fogalmának eltérő értelmezési keretei
 - Jó minőségűnek tarthatnak egy adott terméket a megkérdezettek:
 - az alapanyagok összetétele,
 - származási helye,
 - a nyomon követhető technológiai háttér,
 - vagy az egészségre gyakorolt hatások okán
- ▶ A kutatás során megkérdezettek gyakran érzelmi irányból közelítették meg a minőség kérdését.
 - A saját előállítású (de semmiféle minőségbiztosítással sem rendelkező alapanyagok) a leginkább preferáltak.
- ▶ A minőség meghatározásában jelentős szerepet tölt be az előállított élelmiszerek hagyományos ízvilágának megőrzése. Például a pálinkák megítélése során nyomon követhető, hogy amíg a pálinka manufaktúrákban a gyümölcsösség, az ízvilág meghatározó minőségi paraméter, addig a vidéki lakosság (különösen a férfiak) körében az előállítás során a mennyiség és a pálinka „ereje” azaz az alkoholfoka a meghatározó minőségi paraméter.

A hungarikumokról, fogyasztóként nyilatkozó megkérdezettek az **érzelmi szempontok mellett a tudatos vásárlói magatartásukra utaló elemek is fellelhetők voltak**. különböző értékválasztási mechanizmusok érvényesülnek

- ▶ Termékek, amelyeket a helyi értékek sorában közvetlenül ismertek a megkérdezettek
 - ❖ múltbeli személyes, vagy ismeretségi körből származó tapasztalatok és ajánlások
- ▶ Hungarikumok, amelyek benne vannak az ismereti mezőjükben, de nem kapcsolódik hozzájuk közvetlen tapasztalat vagy a közvetlen tapasztalat eseti jellegű.
 - ❖ a minőség kontroll fogyasztói társadalomban általános formáihoz fordulnak. A bizalmi tényezők helyett a konkrétan mérhető és ellenőrizhető paraméterek kerülnek előtérbe
 - ❖ az elkészítés technológiai háttere
 - ❖ a termék összetétele
 - ❖ eredete
 - ❖ gyártója
 - ❖ az alapanyag minősége
 - ❖ és a termék előállításának környezettudatos jellege

A média hatása a hungarikumok ismeretére

- ▶ A hungarikumokról a rendelkezésre álló tudás egy részét a médián keresztül szerzik be és gyakorlatilag azokat az interpretációs sémákat egészítik ki saját élményekkel.) (Bruhn, Christine M. 2008).
- ▶ A médiaforradalom hatására felgyorsult információ áramlás hatására olyan adatközlők is árnyalt és konkrét vélemény fogalmaztak meg az élelmiszer jellegű hungarikumokról, akik nem rendelkeztek konkrét fogyasztói tapasztalattal.
- ▶ Gyakran egészen egyszerűen megfogalmazott állításokban sűrűsödik az egyes termékekhez kapcsolódó jellemzők „a mangalicahús koleszterin mentes, ezért egészséges a fogyasztása” állítják olyanok is, akik egyáltalában nem fogyasztanak mangalica húsból készült termékeket.

A hungarikumok emblemikus értékvoltából adódik, hogy gyakran külön válnak a fogyasztói és a reprezentációs funkcióik.

- ▶ Gyakran nem a fogyasztás, hanem a társadalmi kapcsolatépítés, az ajándékozás eszközeként jelennek meg.
- ▶ A hungarikum image-hez társuló érték, értékesség, minőség és nemzeti karakter, ami felülemeli a hétköznapi fogyasztáson és tartalommal töltik fel a személyesség vonatkozások hiányából adódó űrt.
- ▶ A hungarikumok vissza hathatnak az őket kibocsájtó tájegység, vagy lokális közeg identitására
 - ▶ a falusi környezetben élők sajátos kettős csatornán keresztül állnak kapcsolatban az egyes termékekkel.
 - ▶ A falusi lét keretei között mindennapi tapasztalatok
 - ▶ A tömegkommunikáción keresztül eljutó ismeretek
 - ▶ Újra dimenzionálják és újrafogalmazzák a falusi életformáról, a helyi értékekről és a lokális hagyományokról kialakult nézeteiket.
 - ▶ A médiában megjelenő helyi értékek többekben a saját létkereteik felértékelődését eredményezik.

▶ A 2008-as gazdasági válság hatása:

- ❖ fokozta a társadalom anyagi megosztottságát. A növekvő elszegényedés azzal is jár, hogy egyre többen a fogyasztás mennyiség kielégítésére szorítkoznak. Az elszegényedő társadalmi csoportok körében egyre inkább az olcsó beszerzés vált a fogyasztás egyik legfontosabb kritériumává. Egyre kevesebb vásárló teheti meg, hogy jó minőségű, de drágább magyar termékeket preferálja.
- ▶ A minőségtudatos vásárlói mentalitás, mára csak szűk társadalmi kör számára releváns.
- ▶ A célcsoport vásárlói attitűdjében szerepel játszik
 - ❖ a társadalmi presztízs kinyilvánítása, (amelynek részei a gasztronómiai élvezetek, az ún. ínycenc fogyasztás)
 - ❖ az egészségtudatos táplálkozás
 - ❖ individuális, vagy nemzeti nosztalgia.
- ▶ A 21. század elején magyar társadalom fokozottan átpolitizált miliőjében a fogyasztói szokásokban is kifejezésre juthat a politikai hovatartozás kinyilvánítása. A politikai meggyőződés megnyilvánulása lehetett az is, hogy ki, hol vásárol, vagy hol nem vásárol, milyen termékeket vesz és melyeket utasít el.

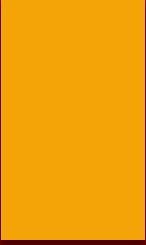
Hungarikumok a kulturális térben

- ▶ Antropológiai értelemben egy termék értékét az a kulturális közeg határozza meg, amelyben az adott termékre vonatkozó elvárások megfogalmazódnak.
- ▶ A szocializáció során a társadalom tagjai a saját kultúrájukban elfogadott normákat és értékeket interiorizálják.
- ▶ Az, hogy mit tekintünk fogyasztásra alkalmasnak, jóízűnek, egészségre ártalmasnak, vagy hasznosnak a kultúránk szabja meg (zsiradék használatától, az alapanyagok felaprításának méretén át, a fűszerezésig).

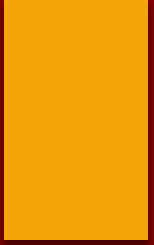
- ▶ A kultúránkban kódolt értékrend alapján választjuk ki, hogy mit tekintünk kiemelésre méltó, a táplálkozási kultúránkat reprezentáló élelmiszernek.
- ▶ Valójában, ez a sematizált kép igaz lehet egy zárt, testületi közösségben, azonban heterogén összetételű, globalizálódó társadalmunkban a viszonyok ennél sokkal árnyaltabbak.
 - ▶ Marc Augé-nek : „a szürmodernitásra jellemző helyzetekben az összetevők anélkül állnak össze eggyé, hogy eközben megsemmisítenék egymást.” (Augé, 2012 [1992]: 28)
 - ▶ Tehát amikor magyar konyháról beszélünk különböző társadalmi csoportok, szubkultúrák, a magyar konyha jellemző jegyeire alkalmazott, vagy azt éppen elutasító sajátos egyvelegére gondolhatunk, amelyek nem feltétlenül vannak kapcsolatban egymással, de közös pontjuk, hogy valamilyen formában a magyar táplálkozási szokásokként megnevezett kulturális sajátosságokhoz mérik magukat.

A pörköltről alkotott vélemények különbözősége. Már a 20. század második felében voltak olyan életvezetési alternatívák, amelyekben az egészségtelen táplálkozás szinonimájává vált az ételféleség, miközben a 21. század elején a karcagi birkapörkölt elkészítésének hagyománya hungarikum lett.

-
- ▶ Ebben az értelmezési keretben felmerül a kérdés, hogy a nemzeti értékek vagy a hungarikumok a legkisebb közös többszörös szerepét betöltve, a magyarság táplálkozási kultúrájának legalapvetőbb értékeit jelenítik meg, vagy egy viszonylag szűk, hatalmi elit értékrendjének a vetületei?
 - ▶ A hungarikum toposzba beleillő kommunikációs üzenet része, hogy a modern, és nemzetközivé vált világban az elfeledett, a színvonalatlan városi fogyasztástól távoli, magyar eredetű, tradicionális és egészséges, mindezért pedig értékes árú megtalálása és megszerzése a jól értesültség és igényesség jele.

Összefoglalás

- ▶ A hungarikumokra vonatkozó kutatások során az egyes tudományterületek képviselői más-más érdeklődési terület mentén közelítik meg a kiemelt magyar értékek jellemzőit.
- ▶ A 21. századi rendkívül összetett társadalmi miliőjében, a különböző társadalmi csoportok, az eltérő életvezetési modellek egymástól jelentősen eltérő értékfelfogást eredményeznek
 - ▶ Ebből következően, a hungarikumok szimbolikája is eltérő olvasatok mentén fejthető fel.
 - ▶ Hatással van rájuk a helyi közbeszéd épp úgy, mint a médián keresztül országos kommunikációs térben forgalmazott különböző értelmezések.
 - ▶ A helyi és nemzeti értékek a mindennapi tevékenység, fogyasztás, termelés struktúrájában, valamint a közösségi színtereken, családi, háztartási települési keretek mentén (az ünneplés során) realizálódhat.
 - ▶ Az értékekhez való viszonyt gyakran jellemzi a romantikus attitűd, és a sztereotípiák és általánosítások segítségével megfogalmazott kép.

-
- ▶ Az egyéni attitűdök, motivációk, tapasztalatok megismerése segíti a helyi és a nemzeti értékekről, valamint a hungarikumokról megfogalmazott elképzelések megértését.
 - ▶ Minden vélemény sokszorosán összetett tapasztalati mező eredménye. Rajtuk keresztül közelebb kerülhetünk a kultúra működések megértéséhez és az egyedi vélemények eredőihöz.
 - ▶ Nem csak a konkrét értékek, hanem azok kultúrába ágyazottságának egyéni lenyomatait is lehetőségünk nyílik megismerni.